

Jan Drábek
A CO
VÁČOV ?

JAN DRÁBEK A CO VÁCLAV?

Z anglického originálu **WHATEVER HAPPENED TO
WENCESLAS** přeložila Heda Kovályová

68 PUBLISHERS TORONTO

Jan Drábek

A CO VÁCLAV?

Vydalo nakladatelství 68 PUBLISHERS TORONTO
v červenci 1975 jako svou 23. publikaci.
Z anglického originálu Whatever Happened to Wenceslas
přeložila Heda Kovályová.
Odpovědný redaktor Daniel Smitřický.

Cena pro členy Klubu čtenářů \$ (Can.) 3.95
pro nečleny \$ (Can.) 4.95

Printed by Web Offset, Toronto, Ont. Canada

Obálku s použitím vlastního obrazu navrhl a grafickou
úpravu knihy provedl Mikuláš Kravjanský.
Fotografické práce Pavel Řehuřek.
Kresba v tiráži Ivan Steiger.

Copyright © 1975 Jan Drábek

*Janičce, která věřila,
i když druzí pochybovali*

*"Byly doby," řekla falešná želví polévka
a povzdechla si zhluboka, "kdy jsem
bývala opravdická želva."*

Lewis Carroll Alenka v říši divů

PRVNÍ ČÁST

Nedá se říct, že se naši nesnažili uchránit mne od hrůz válečných. Dělalí, co mohli, fakt. Jakmile nás Wehrmacht obsadila, naši vyběhli z pražského bytu veškeré cennosti, naházeli je do naší vzduchem chlazené tatury, mne zapasovali mezi ty krámy na zadní sedadlo a už jsme si to šťupali přes město směrem na Orlici. Akorát když jsme projížděli Staroměstským náměstím, kde Germáni vařili guláš z českého hovězího, aby nasýtí hladovějící Slované, nastal tam sběh lidu a Goebbelsovy kamery zabíraly scénu pro zvukový týdeník UFY. Zaječel jsem blahem, neboť jsem se domníval, že se tam koná představení s Hurvínkem jako o vánocích. Naši mi z ohleduplnosti zatajili pravdu, a tak se stalo, že ještě rok dva potom jsem chodil po městě a zdravil všechny feldgrau uniformy zdvořilým úsměvem, který jsem měl vyhrazen pouze pro mistry loutkáře.

Podstata německé branné moci se mi odhalila až jednou o třetí přestávce, když jsem stál nad žlábkem, oči upřené na nadehtovanou zeď před sebou, po níž se rozstříkával tenký žlutavý pramínek. Ladislav Menšík, který stál vedle mne, se tehdy vyjádřil, že Němci jsou svině posraný. O něco později a při jiné příležitosti je Jiří Měkota označil jako kurvy, ale jelikož jsem nevěděl, co to

slovo znamená, a stále ještě neochvějně strnil loutkářům, usoudil jsem, že to asi bude cizokrajný německý název pro Porýní. Použil jsem tudíž terminu kurvy ve třídě, když jsem popisoval obrmný oddíl, který den předtím projížděl naší ulicí.

Náš pan řidič neměl žádný zvláštní zájem o mne, zato o mou maminku se zajímal tak vřele, že se tatínkovi z té duše protivil.

“Máš radostné dětství?” zeptal se mě pan řidič.

Nevěda přesně, na čem jsem, odvětil jsem, že zcela ujde.

“Tak aby ti neskončilo, než se naděješ!” zařval.

Pak mě vyzval, abych si vzal kabát, a šel se mnou k nám domů na oběd. Tam uspořádal poradu s maminkou za zavřenými dveřmi, čehož jsem využil k tomu, abych si přihnul z láhve malagy, kterou jsem našel v kredenci, a pak jsem se usadil na překocené stoličce od piána a hrál si na řidiče autobusu.

“Viš, co je to kurva?” zeptal se pan řidič, když vyšel z pokoje. Já zavrtěl hlavou, dal znamení doleva a zabočil doprava.

“A co prostitutka – to jsi už někdy slyšel?”

Ani s tímto výrazem jsem nebyl obeznámen, a jelikož všechno nasvědčovalo tomu, že jsem se stal obětí sémantiky, nechali mě na pokoji. Pan řidič přiznal, že to s tou opatrností snad přehnal, ale vzhledem k tomu, že ten nový kolega z Plzně, co učí ve třetí třídě, je krajně nespolehlivý, a když teď na nás dolehly takové zlé časy, pokládal za nutné mamince osobně sdělit, co se stalo. Maminka pravila, že kdyby v téhle těžké situaci byl každý tak účinný jako pan řidič, všechno by se to líp snášelo, a co takhle šálek kávy, pravé kávy. Aničko, prosím vás, uvařte nám trochu kávy, a jakpak si ten hoch vede ve škole, pane řidiči, to víte, dneska při všech těch starostech, to není jako před válkou, kdy se mohl mezi učitelem a rodiči vyvinout úzký osobní vztah.

Dvacátého dubna jsme s Ladislavem Menšíkem hráli

kopanou na hřišti Čechie Smíchov. Náš milovaný vůdce slavil čtyřiapadesáté narozeniny a do školy zavítal okresní inspektor, aby si poslechl žáky třetí třídy, jak pějí v dokonalém souzvuku Horst Wessel Lied. Avšak žáků třetí třídy se vyskytovalo ve škole pořídku, protože se většinou dostavili na hřiště Čechie Smíchov, aby shlédli, jak nepřemožitelná trojice Dubský, Menšík a Měkota roznášejí kluky z Vinohrad. Pan inspektor byl očividně zklaman a ve svém bolu označil naše počínání za provokaci proti rajchu. Pan řídící se rozběhl k nám, popil kávy a maminka pak zavolala pana inspektora a nabídla mu basu předválečného Chateaufeuf du Pape, kterou pan inspektor zdráhavě přijal. Co já potom vyfasoval, to bylo docela jiné kafe.

Dvě výstrahy v ranní Luftlagemeldung v rádiu, zrovna když jsme se chystali do školy, znamenaly, že stíhačky jsou nad Lamanšským kanálem a asi za hodinu – plus minus nějaká ta minuta podle směru a rychlosti větru – ohlásí sirény poplach. V takové dny jsme chodili bez učebnic, před školou jsme se domluvíli, kdo bude hrát v kterém týmu, a teprve pak jsme vešli dovnitř na nějakých těch deset minut, aby se neřeklo. Poplach nás obvykle zastihl uprostřed utkání na Betlémském náměstí a ten blb Lubomír Snízek si v tu ránu navlékl modrou pásku PO, i když se třeba úplně sám řtil na branku s míčem u nohy a brankář v disperaci padal na kolena; zastavil hru, zapískal na tu stříbrnou píšťalu, kterou pořád nosil v kapse, a nahnal nás do nejbližšího sklepa, udatně vzdoruje příválu sprostých nadávek, jimiž jsme jeho akci kvitovali.

Konečně škola přestala vůbec. Třídy se změnily ve špitál pro Wehrmacht a všelijací senzační kriplové se tam povalovali kolem zdi, mžourali do slunce a posílali si nás pro vodnaté pivo a buřty cpané strouhanou houskou.

Nějaký čásek jsme si tím docela slušně vydělávali, ale pak se Měkota nepohodl kvůli tuzéru s jedním frajtrzem z Darmstadtu, který měl dřevěnou nohu. Frajtr se dal slyšet, že Měkota je český švajnehund. Obě podstatná jména, z nichž tato složenina pozůstává, jsme měli každé zvlášť ve slovíčkách zrovna týden před zavřením školy, když jsme probírali život na statku. Měkota kopl frajtra do té dřevěné nohy a podrazil ji pod ním. Poté jsme čekali každý den od deseti ráno až do západu slunce v různých parcích s různými mančafy, až jsme získali pohádkovou reputaci coby nepřekonatelní Švajnehundi ze Starého Města.

Asi tou dobou, právě když se spojenci vylodili v Normandii a Rusové plenili Polsko, dočkal se Janotův tatínek kladného vyřízení své žádosti o udělení německého občanství. Vzhledem k změně okolností byl by se pan Janota rád té cti vzdal, ale taková skromnost se tehdy sakramensky nevyplácela, a tak se pan Janota dal k Němcům, dostal zvláštní vánoční příděl pomerančů a jeho syn přihlášku do Hitlerjugend. Jelikož Janota mladší pokládal Švajnehundy za nepolitickou organizaci, přihnal se jednoho krásného dne v uniformě s dýkou, v černých štrukových kalhotách, na rukávě pásku s haknkrajcem a šátek kolem krku. Zdrželi jsme se poznamenek. Cestou domů se mě tenkrát Ladislav Menšík zeptal, zda jsem taky kdysi býval členem toho obrovského celosvětového hnutí skautů.

Janota tedy usoudil, že jsme jeho příslušnost k Hitlerjugend vzali na vědomí, a přišel si to přihlásit ještě delší dýkou za opaskem, nenučeně se šťouraje párátkem v zubech. No a tehdy si Lubomír Snízek zase navlékl tu modrou pásku, aby to mělo oficiální punc, a vyrazil Janotovi dva přední zuby úplně a třetí napůl a hodil tu jeho dýku i s opaskem do bystrého proudu Vltavy. Od té doby přicházel Janota v civilu.

Začínal nedostatek jídla. Ti z nás, jejichž otcové se

vyznali ve šmelině, mívali krajice tlustě pomazané sádlem, kdežto kluci jako Ladislav Menšík si nosili na hřiště tenké krajíčky s umělým medem. Ladislav Menšík, který se pokládal za odborníka na chemii, nám vysvětlil, že umělý med se vyrábí z černého uhlí pod tak vysokým tlakem, až se med z uhlí vypotí, a to právě důvod, proč lidé nemají poslední dobou čím topit. Janotovi se udělalo špatně a dal Menšíkovi svého buřta. Od té doby jsme se začali o obědy dělit, ale já si umělý med nikdy neoblíbil.

Když jsem ohlásil tatínkovo rozhodnutí odstěhovat se o vánocích nadobro do Orlice, Švajnehundi byli upřímně zarmoucení, neboť hokejová sezóna právě začínala a my měli doma rezervní pár bruslí, které si u nás nechal bratranec, než odjel do Kamenice dělat vrtule do německých letadel. Potom se tatínek dověděl, že kotláři rozstřílejí lokomotivy všech jedoucích vlaků vejplů, a tak z rodinných cestovních plánů sešlo. V naší skupině vypuklo velké plesání a Měkota dokonce utrápil veškeré své úspory za láhev slivovice, kterou odkoupil od svého staršího bratra. Po oslavě Janota celé hodiny zvracel zelenou žluč a Lubomír Snížek poznamenal, že to asi bude "odplata za zločiny, spáchané na statečném malém národě", což byl doslovný citát z komentáře, který večer předtím vysílala BBC.

Naposled vystoupili Švajnehundi v plném počtu v únoru na Štvanici. Vedli jsme dvě nula, když se v desáté minutě druhého poločasu ozvala siréna a kluci z Vinohrad znervózneli. Začali surově a pravý háfbeck ze vzteku, že ztratil míč v kritické situaci před naší prázdnou brankou, našlápl Ladislavu Menšíkovi holenní kost.

Stíhačky se nad námi objevily docela zničeho nic ve třech letkách, každá o čtyřech strojích. Dvě letky kroužily kolem, zatímco ostatní stíhačky se řadily jedna za druhou nad pravou pomezni čarou. Sto metrů nad hladinou řeky spustily palbu na dlouhé řady nákladáků v seřadišti. Zasažené vozy vyskakovaly do povětří, jako kdyby pod

nimi někdo spustil pero; noc předtím se totiž podařilo partyzánům dodat do Londýna hlášku, že se v těch vozech dopravuje munice na sever na obranu Berlína. Ladislav Menšík ležel vedle mne pod kůlnou a pokaždé, když nemohl potlačit vzlyky, otáčel hlavu na druhou stranu, jako by na něho šlo kýčání a on se bál, aby mi neprskl do obličje. Dával jsem se, jak ty nákladáky vyskakují a rozpukají se ve vzduchu, a říkal jsem si, co to dělají za pekelný randál, a mezi těmito posťůňky jsem se tetelil strachem. Poslední letka vykonala své a pak se všechny vyšplhaly do mraků a hluk motorů zeslábl.

První, co jsem potom uviděl, byl Ladislav Menšík, jak se belhá přes hřiště s tou nohou s našápnutou holenní kostí, a hned nato se ukázalo, že další letka čeká v mracích, až se rozptýlí dým a bude vidět, kde ta fuška chce ještě trochu vylepšit. První pilot v Lightningu se nesešikoval nad naší bejzlačinou, ale kousek dál nad nábrežím. Nad Štvanicí už páli na plné pecky a my viděli, jak se jeho černý obličej upíná k seřadišti, ale střely rvaly obrovské kusy drnu z našeho hřiště a co víc, urvaly Ladislavu Menšíkovi hlavu i s krvavými šlachami a vůbec.

"Zeman je v Praze," řekla jednoho dne maminka.

Vsunula lístek zase do obálky. Tatínek si pečlivě zařadil do sbírky pamětní známku, připomínající výročí Anslusu.

"Potřebuje pomoc."

Z toho, jak to řekla, bylo jasné, že pomoc je na cestě.

"Pomoc? Pomoc? Kdo nepotřebuje pomoc? Má být v Kamenici, v továrně na letadla. Jestli Gestapo zjistí, že je tady ..."

"V Kamenici už nepracuje nikdo. Američané rozmaširovali fabriku a Standa Zeman se vrátil do Prahy."

"Proč bysme mu měli pomáhat zrovna my?"

"Protože to je můj synovec."

"Z druhého kolena."

"A taky proto," řekla maminka, odklepla popel z cigarety a přiklonila se ke svému choti, "že je už skoro po válce a taková, co šest let nehnuli ani prstem, mají poslední příležitost ukázat, že jsou vlastenci. Jinak si ani nevrvznou, až odtáhnou Němci."

Tátnek se zahleděl přímo před sebe v hlubokém zadumání.

"Honzíčku," zavolala mě maminka jemným, láskyplným hlasem. "Víš, kde je Olomoucká ulice?" zeptala se, když jsem se objevil ve dveřích.

"Vim, mamí, v Josefově."

Přikývla.

"Něco tam doneseš do čísla 26, jen co to připravím. Nechoď kolem řeky, vem to zadníma uličkama přes Staré Město, a kdyžs měl sebemenší podezření, že tě někdo sleduje, skoč na tramvaj do Šárky, jako bys jel na výlet. Rozumíš?"

Na nábreží jsem našel šikovní kámen, vyčnívající ze zdi. Opřel jsem se o něj a zamžoural do sluníčka.

Sotva dozněly fanfáry, promítl se na pozadí Hradčan titulek: DŽONY KRAUN V PRAZE. A už tu byl, konečně jsme se dočkali! Vykračoval si křepece, na ramenou epolety, angloamerickou vlajku na pravé paži. Vlasy měl černé jako uhel a jemně nabrillantované. Zazubil se tím svým oslňujícím úsměvem a pokývl mi přes ulici, přičemž se mu porozhalilo sako a objevil se mohutný kolt ráže 45, zavěšený v podpaží. Džony Kraun šířil kolem sebe ovzduší klidu a sebedůvěry. Přikvačil z Angloameriky, z Mančestr Junajtid do města hemžícího se Němci, kteří si zřejmě netroufali s ním něco začít,

strachující se o své životy. Muselo jim být nad slunce jasnější, že Džony Kraun si vzal na mušku muže na špičce samotného K.H. Franka. Buď je Frank zrovna mimo Prahu, anebo si Džony napřed jen tak obhlíží terén, dřív než nacistického kata českých zemí vyzve v boj.

Kraun se zastavil, aby se pokochal úchvatnou vyhlídkou na panoramu Hradčan (asi je viděl poprvé). Počítal jsem, že pro začátek skolí sem tam pár Němců, aby se pocvičili. Džony sáhl pod sako ...

"Nicht rauchen!" zaječel ukazovák, který mi vyskočil přímo před očima.

"Nicht rauchen. Du bist zu jung."

Konečně jsem začal vnímat obrysy ohromné ženské postavy, která se nade mnou nakláněla. Její účes byl stejný německý jako její hlas. Díval jsem se jí do úzkých štěrbin mezi očními víčky a snažil se pochopit, co říká. Rauchen, rauchte, geraucht - kouřiti (pravid.).

Přečtěte pozorně následující věty. Pověšměte si, v jakém tvaru se v nich sloveso vyskytuje, a pak je převeďte do třetí osoby jednotného čísla.

Trhni si nohou, krávo stará, zamumlal jsem česky a ztratil se v davu na nábreží. Poslední dobou jako by neměli nic jiného na práci, než číhat, jestli nekouříme a dbáme červených nálepek na rádiích, které varují, že poslech cizích stanic se trestá smrtí.

Já se taky bál, zrovna tak jako ta Němka, bál jsem se budoucnosti, která v Praze všechno změní, zase otevře školy a zavede solidní poměr k životu. Opřel jsem si nohu o zed' s plakátem, abych si zavázal tkaničku, a až jsem ucukl při pohledu na chlupatou pracku s drápy, která se na plakátu natahovala po Pražském hradu. Nápis pod ní hlásal: UCHVÁTÍ-LI TĚ, ZAHYNEŠ!

Fakt zahyneš? A co to vlastně je ten bolševismus? Ten plakát udělali Němci a Němci lžou. Třeba jako když v kině ukazují, jak vítězí na východní frontě, a přitom na té tatínkově mapě, co si ji vyplňuje barvičkama, je vidět,

že Rusové jsou na Slovensku. V naší chatě v Orlici jsou Národní hosté – němečtí uprchlíci, co utíkají před Rusy, protože Rusové by je pobili. A Rusové budou co nevidět v Praze a taky Francouzi a Angloameričani. Džony Kraun už tady je.

CO TO JE TEN BOLŠEVISMUS?

Dům v Olomoucké měl pět poschodí. Omítka z něj opadávala na chodník a na římsě mezi prvním a druhým patrem se skvěl rádobýbarokní ornament. Z otevřeného okna, křížem přelepeného lepící páskou, se vykláněla tlustá ženská a vejrala na mne. Zůstal jsem bezradně stát na druhé straně ulice a civěl do prázdné výkladní skříně. Pak jsem vešel do sousedního domu a za chvíli zase vyšel na ulici. V přelepeném okně už nikdo nebyl, a tak jsem vběhl do čísla 26.

Šero v studené chodbě mě oslepilo; tápal jsem podél mramorové zdi a hádal, kde asi jsou schody do sklepa. Zabouchl jsem za sebou těžké železné dveře, stíkl vypínač a rozběhl se se schodů k dřevěným klecím. Zrovna když jsem byl na posledním schodu, světlo zhaslo. Zajíkl jsem se. Někdo mi posvítil baterkou do obličej.

"Pojď sem. Jak se jmenuješ?"

"D-D-Dubský. Jan Dubský."

"Seš sám?"

"S-s-s-sem... Já mám strach."

"Já taky. Jaktěživ jsem takovej strach neměl."

Světlo baterky sklouzlo dolů a osvětlilo středně vysokého muže s revolverem v ruce. Webley-Vickers, usoudil jsem ve tmě. Pěkně kompaktní hlaveň. Prostě kusanec. Osm ran – vlastně devět, protože jeden náboj je už v komoře. Kdyby to prásklo, to by se panečku ta paní nahoře vylekala. A co teprv já.

"Němci si myslěj, že bych nestřílel, kdyby u toho byly děti... Volové! Já bych střílel i Panenku Marii do prdele, abych si zachránil kejhák." Ale ruka s revolverem se sklonila.

Zeman těžce oddychoval za každým slovem. Snažil jsem se upamatovat, co o něm vím, ale nerozpomněl jsem se na nic, leda že studoval v Praze, než Němci zavřeli universitu. Ani zaboha jsem si nemohl vybavit jeho obličej. Dělej co dělej, nakonec se mi vždycky objevil před očima Džony Kraun.

"Na kohos to čekal před domem?"

Zeman si na něco dřepl a chytil se za břicho.

"Odpověz!"

"T-t-to ta pani. Jedna pani se na mě koukala z okna."

"Ve druhym poschodí?"

"Ve druhym poschodí."

"To byla Bednářová. Ale já si ji jediný krásný tmavý noci vyčihnu..."

Zeman mávl rukou a pak mi naznačil, abych šel za ním do mrňavého doupěte za hromadou beden. Vnikal tam kalný přísvit špinavým oknem, jen pár centimetrů nad chodníkem. Zeman se svalil na dřevěnou lavici pod tím oknem a zase se popadl za břicho. Zavalil mě zápach výkalů, až se mi zvedl žaludek. Držel jsem se vši silou, abych nezvracel.

Zeman mluvil do stropu.

"Jak ti říkáš?"

"Jene."

"A ne Honzíčku? Malej Honzíčku?"

"To taky. Ale to už je dávno."

"Já bejval za dávnějš čašů Stanoušek. My Češi dáváme ty nejpěknější zdrobněliny těm nejhorším neřádům... Co to máš v tom ruksaku?"

Udělal jsem krok kupředu a zakopl o něco kovového. Sotva jsem zahlédl v kbelíku zkrvavený kapesník, žaludek se mi zvedl znovu. Tentokrát jsem se vyzvracel, až to žbluňklo. Zeman mě sledoval mírně účastným pohledem.

"Poslední dobou mi nebylo zrovna dvakrát hej, ale komu bylo, žejo."

Napřímil se na lavici a rozvázal ruksak. Přičichl k hrnci, přikrytému pokličkou.

"Jejda, jogurt! To je pane medicína na tu mou sračku. Jak na to teta Milena kápala?"

"Já teď konc budu chodit každý den, jo?" nabídl jsem se.

Přikývl. Jedl rychle, hlasitě, rytmicky.

Černé kruhy pod očima se mu zařezávaly hluboko do tváří a pleť měl úplně šedivou. Krátké vlasy se mu lepily do chumáčů. Skoro ustavičně se chvěl, ačkoli měl na sobě teplý modrý převlečník, zapjatý na poslední zbývající knoflík. Jestli Zeman byl vůbec někdy u nás, muselo to být před víc jak čtyřmi lety. Všechno, co se událo před víc jak čtyřmi lety, jsem měl zahaleno v mlze. Musel jsem si přiznat, že Zemana neznám.

"Je vám moc zle?"

"No jéje. Hlavně když si pomyslím, že třeba natáhnu brka dřív, než bude po válce. A co tvůj táta – kdy myslí, že bude konec?"

"Brzo. Říká, že se ani nenadějem, a bude po všem."

"Jak brzo? Já nemám moc času."

"Václav nám pomůže."

"Kterej Václav?"

"No přeci svatej, ten co je v Blaníku."

Tohle byla čistě vlastenecká záležitost. Do té se Kraun nemíchal. Ostatně Kraun měl na starosti spíš tu práci drobnou.

"Co má být s tím Václavem?" Zeman se zakousl do krajce, tlustě pomazaného máslem.

"Ale to přece víte – ten Václav, co má v Blaníku ty rytíře. Tu pověst musíte znát."

"Mluv. Pověz mi o tom."

"To je jen pro děti."

"No tak já ti teda povím něco o Kamenici."

"Kde je Kamenice?"

"V rajchu. Na sever odsud, vlastně na severozápad."

Bylo nás tam na ubytovně třicet. Myslím, že pět je ještě naživu. Totiž ne docela. Jeden umírá na součotě za rohem v Dlouhý ulici a jeho žena platí domácí tisícovku tejdně, aby ho neudala na gestapu. Možná že už je po něm."

"A vopravdu jste dělali vrtule?"

"Jo. Pro Junkersy 88. Dostávali jsme 500 kalorií denně a pracovali přibližně stejnej počet hodin ... Víš, co se stane s člověkem, kterej nemá dost co jíst?"

"Umře."

"Ale ne hned. Nejdřív začne tahat nohy za sebou jako pes, když ho přejede tramvaj a přerazí mu hřbet. Jsou lidi, jako třeba moslemíni, co nemají psy rádi, a ty si myslíš, že to je pro psy normálka. A Němci maj podobnej názor na nás. Člověk si moh polepsit, jedineš kdyžby spáchal sebevraždu. A to se nám nechtělo. Chtěli jsme být při tom, až spojenci přitáhnou do Kamenice. Víš, jak jsme to vydrželi?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Tim, že jsme si vykládali báchorky. Vážně. O Žižkovi, o Jánošíkovi, o Husovi, o Masarykovi. Dokonce i o Václavovi. Ty všichni taky měli svoje nacisty."

"To ale nikoho před smrtí nezachrání."

"Ne, ale člověk to všechno lehčej snáší. Snad to pomáhá i lehčej umírat. Ale to nevím. Nikdy jsem to nezkoušel."

Zeman se poprvé usmál.

"Přišli spojenci do Kamenice?"

"Přišli ze vzduchu. Rozflákali fabriku na cukry. A pak jsme se vydali, nás pět, na cestu domů."

"Jsou teď všichni tady?"

"Ne. Jen ten v Dlouhý a já. Povídej mi o Václavovi."

"Václav, to byl ten hodnej král, co ho zavraždil jeho bratr v osmnáctém století hned po první světový válce."

Zeman rychle sklonil hlavu nad hrnec.

"No a když teda byl zavražděnej, odebral se do Blaníku"

a tam se konala velká sešlost rytířů, co pili medovinu z pohárů a – co je to medovina?”

“To je takový pitivo, sladký, ale silný.”

“No a v tý hoře byl Karel Havlíček, Hus, Luther, Masaryk, Lloyd George, Nuvolari a president Wilson.”

Zeman zvedl udiveně hlavu.

“Ale Luther byl přece Němec!”

“To byl. No a voni se poradili s kapitánem Nemo a vydali vyhlášku.”

“Na růžovém papíře? Jako ty německý vyhlášky se jmená Čechů, popravených za zradu, co sou vylepený po celý Praze?”

“Na růžovým papíře. A tam stálo, že až bude v český zemi nejhůř, voni vsednou na své oře a přijedou na pomoc. Uprostřed Karlova mostu Václavův kůň zakopne a vyrazí z dlažby ohromnej meč. Václav s ním zamává nad hlavou a zvolá –”

“Všem nepřítelům hlavy dolů!”

“Přesně tak. Zrovna takhle to zvolá.”

“Já bych jen rád, aby nás bylo ještě dost, co se tý slávy dožijeme,” řekl Zeman a spolkl poslední sousto chleba.

“Chtěl bys čouda?” zeptal jsem se.

“Aby ne.”

Vyfoukl hustý, kadeřavý oblak kouře.

“Měl bych ti vlastně vynadat, že kouříš, takovej malej kluk.”

“Bud’ klidnej, já už dnes jednou vynadáno dostal.”

Zeman se na mne nevěřícně podíval a pak vybuchl smíchem.

“Ty seš senzační, ty kluku, tys s náma měl bejt v Kamenici!”

Taky jsem se pousmál a zapálil si.

“Co budeš dělat po válce?” zeptal jsem se.

Vtom se Zeman křečovitě roztřásl a já začal couvat ke dveřím. Zeman se zahrabal do hromady hadrů jako krysa, obličejem ke zdi, a prudké záchvěvy mu lomcovaly

celým tělem. Chvilími se už zdálo, že má dohráno. Ale konečně se trochu sebral. Pomalu se na té lavici otočil a upřel na mne opuchlé a krví podlité oči.

“Jdi domů a poděkuj mamince.” Udělal jsem čelem vzrad a zamířil ven ze sklepa. Zeman za mnou zavolal, ještě než jsem zašel za ty dřevěné klece: “A vyříd’ Václavovi, ať už hergot vypadne z tý svý hory!”

Byl jsem moc rád, že slunce ještě svítilo, když jsem vyšel ven.

V dubnu prodal Měkotův tatínek zimník a pořídil si soupravu poškrábaných desek Linguaphone. Vysedával u gramofonu celé dny, protože krám mu vybombardovali, a odříkával anglicky: Mé jméno jest Charles Clark a jsem zástupce firmy Devon Textiles, Ltd. Zde jest má navštivenka. Řekl byste mi laskavě, kde je budova Národního shromáždění?

Měkotova maminka rozstříhala prostěradla a obarvila je na spojenecké vlajky. Od té doby spala Měkotovic rodina na holých matracích.

Starý Janota, který získal německé občanství, byl odveden k Wehrmachtu a sloužil někde na severní Moravě. Organizace Hitlerjugend, jejímž členem byl jeho syn, se teď scházela jen zřídka, a když se Janota mladší procházel po Starém Městě, nosil uniformu v podpaží, srolovanou do nenápadného balíčku. Jenže každý stejně věděl, co to je. Kluci začali hvízdát Chopinův Pohřební pochod pokaždé, když šel Janota kolem.

Do Lubomíra Snížka vjel nový elán. Zorganizoval skupinu OV (Obrana vlasti), pozůstávající z dvaceti kluků z našeho bloku ve věku od šesti do patnácti let, kteří ustavičně cvičili s dřevěnými samopaly. Dorozumívali se výhradně šiframi, z nichž nejdůležitější byla EKDT. To byla začáteční písmena německého hesla Es kommt der Tag, čili Přijde den. Memoriál Ladislava Menšíka (MLM) byla elitní skupina, jejímž úkolem bylo vyhodit

do povětrí všechny vltavské mosty. Nikoho ani nenapadlo se zeptat, k čemu to. Snížek byl našim nejvyšším velitelem.

Skupina OV si symbolicky zvolila den Hitlerových 56. narozenin k tomu, aby ustavila tribunál pro válečné zločiny, který měl soudit zvěrstva napáchaná na české půdě. První, kdo se před tímto soudem objevil, byl Janota. Ne že by se do toho nějak zvlášť hnal, ale zažádal si o členství v OV a bylo mu řečeno, že nic definitivního mu sice nikdo slíbit nemůže, ale že by jeho přihláška měla daleko větší naději na kladné vyřízení, kdyby se dobrovolně přihlásil jako první zločinec a dostavil se, oděn do uniformy, ve středu v deset na odlehlé místo v parku na Žofíně.

Přeličení bylo odročeno na neurčito vinou policajta, který měl obličej jako mokrá chirurgická rukavice a objevil se, hned jak Lubomír Snížek skončil zahajovací projev, ve kterém obvinil Janotu z "věrolomnosti, jakou tento nešťastný svět ještě neviděl". (Což řekl dva dny před tím Bruce Lockhart ve vysílání BBC.)

O výzbroj bylo postaráno. Pět tenisových míčků, tři hokejky, z čehož jedna brankářská, a jeden rezavý paláš spolu s dalšími zbraněmi OV jsme uložili do výklenku pod nábrežím, kam byl přístup jen lodí anebo nebezpečným skluzem po laně, přivázaném k zábradlí nahoře. Potom ale stoupla voda a všechno nám to odnesla, a když vypuklo povstání, zastihlo OV neozbrojené. Lubomír Snížek prohlásil, že nové zbraně získáme frontálním útokem na kasárna SS v Dejvicích, načež všech dvanáct členů OV svorně podalo demisi.

Po městě šla jedna řeč, že můj otec prokázal své vlastenecké cítění jedině tím, že strhl z našeho rádia nálepku, která zakazovala poslech cizích rozhlasových

stanic. Bojoval jsem proti tomuto nařčení jako lev, při čemž mi nepřímo pomohl František Vojta, který seděl v poslední lavici a dělal učitelům poslička. Ten se dal slyšet, že tu nálepku na vlastní oči viděl na knoflíku našeho rádia ještě pár dní před povstáním.

Vojta také odmítl přistít si na tričko malou britskou vlajčku, kterou za nekřesťanské peníze prodávali kluci z Vinohrad, a prohlásil, že je přesvědčený komunista. Do té doby jsme si mysleli, pokud nás vůbec napadlo o tom hloubat, že komunismus musí být nějaká choroba.

Poté prohlásil Snížek, že on je pro Glenna Millera a Texe Beneka, velitele amerického vojenského rozhlasu v Londýně, a ti určité komunisti nejsou a ani by žádného komunistu vedle sebe nestrpěli. Rozkol mezi Svajnehundy se prohloubil ještě víc, a když se naši rodiče dověděli, co je příčinou sváru, drželi nás doma násilím, jelikož konec byl už v dohledu, a dostat se teď do maléru by byla blbost. Tatínek zavolał svého kamaráda, hospodského v Orlici, zda bychom mohli u něho bydlet, kdyby se nám podařilo nějak do Orlice dostat. Ale odpověď byla záporná. V hospodě se usadil oddíl folkšturmu a kopal nesmyslné zákopy kolem jezera.

Když osvobození konečně přišlo, moc jsme si je neužili. Čtyři dny jsme se tísnili ve sklepe, uhryzávali tvrdý chleba a poslouchali, jak rádio volá o pomoc, no a pak bylo po povstání. Němci se vzdali. Město bylo jen mírně poškozené a my se vydali do ulic zasazovat vyvrácené dlažební kostky. Barikády už nebyly k ničemu.

Nákladáky, plné neholených Němců, objížděly porůznu zaparkované ruské tanky a odvážely Němce do internačních táborů. Řeka byla plná mrtvol a členové OV nadšeně pomáhali lovit je ven.

Rudá armáda nás nenadchla. Vojáci se sice usmívali, když sbírali náramkové hodinky, ale celkem vzato nás zklamali. Snad se dovedli dobře ohánět na frontě, jenže my dychtili vidět armádu lesk jako blesk, sekácké uniformy a kalhoty s puky jako břitva.

A tohle všechno nám splnil prapor Američanů, kteří se jednoho dne přihnuli do Prahy na přehlídku. Dali si dva dny volno, aby se vyfešákovali, a pak se nám předvedli v čepicích, které vybíhaly vepředu i vzadu do špičky, a ve vyleštěných holínkách se šněrováním na holeni, a hudba jim vyhrávala do kroku taneční melodii. Pak nás seznámili s takovými vymoženostmi, jako je například žvýkačka značky Orbit, plněné čokoládové tyčinky a

pomerančová šťáva v plechovkách se třemi žlábký, natřených vojenskou olivovou zelení.

Jediný, kdo odmítl špinit si ruce těmito úplatky, včetně vojenských obědů, snídaní a večerí – balených v lepenkových krabicích a voskovém papíru a obsahujících kromě jídla ještě čtyři Lucky Strikes, Chesterfieldy nebo Camelky – byl školní poslíček František Vojta. Své vědomosti o bolševismu teď značně prohloubil díky svému strýci, který účadoval v sekretariátě Komunistické strany vedle Prašné brány. Vojta se halasně domáhal, aby bylo obnoveno soudní řízení proti Janotovi, který teď bydlel u tety, protože jeho rodiče byli v internačním táboře na Moravě. Téhož odpoledne, kdy Vojta přednesl svůj požadavek, objevil se v parčíku u Vltavy, kde jsme se scházeli, Lubomír Snížek. Měl s sebou krabici prázdných nábojů od střeliva, jehož používaly spojenecké stíhačky.

“Nač to sem taháš, vole,” zeptal se Vojta, když zaznamenal, že přestává být středem pozornosti.

Vůl se nesnížil k vysvětlování. Vytáhl z krabice jednu nábojnici a zasadil ji do důmyslně sestrojené svorky. Obešel kruh, jímž jsme ho obstoupili, a každému to ukázal. Pak vytáhl z kapsy prázdnou nábojnici od kulky do pušky. Ukázal nám, že hladce zapadne do té velké nábojnice, otevřenou stranou dovnitř.

V pozadí začal někdo tleskat, ale když se nikdo nepřidal, potlesk ochabl a pak utichl docela. Lubomír Snížek šmátral po dně té své škatule, až se konečně vytasil s cívkou německého filmového týdeníku. Všichni jsme ihned poznali, že pochází z úřadovny č. 24 na radnici, z téže místnosti, odkud Měkota sebral ruksak s hřbetem z teteliny. Ale tím si moc nepomohl, protože tyto ruksaky byly zanedlouho vyhlášeny za součást řádné výzbroje československé armády, a každý civil, u kterého se ruksak našel, mohl být stíhán pro rozkrádání státního majetku.

Snížek tedy stočil kousek filmu do té menší nábojnice, vypůjčil si od zkoprnělého Vojty zápalku, zapálil film a

vecpal hnušně páchnoucí nábojnici do té věši. Pak namířil na kmen kaštanu, a když tlak uvnitř nábojnice dostatečně stoupl, malá nábojnice z ní vystřelila rychlostí kulky. Vyrvala ze stromu pořádný kus kůry. Zůstali jsme civět, pusy dokořán.

"A toto, pánové, je jenom malá ukázka toho, co ty sráči bolšánský vyfasujou, jestli nebudou držet huby," prohlásil Lubomír Snižek vítězoslavně.

Zeman bydlel na Karlově náměstí v jednopokojovém bytě se zamřížovanými okny, který byl až do 5. května domovem Standartenführera Jakoba Brunnera. Bylo tam spousta popelníků s nápisem Gauleiter Feldkirch, s hakenkrajcem a orlicí. Jakob zřejmě jezdil rád na lyže do Alp.

Tenkrát odpoledne, když jsem ho přišel navštívit, Zeman sebral nenápadně s kanape trikotinové kalhotky, strčil je do kapsy a na jejich místo rozprostřel dečku, kterou vytáhl z šuplíku. Tváře se mu už zakulatily a měl kravatku. Moc pozorně mě neposlouchal. Pořád jen zíral do zeleně, která bujela pod nemytým oknem.

Pochvátil jsem mu ten krásný byt a Zeman poznamenal, že je rozhodně pohodlnější než ten podzemní brloh v Josefově. Já na to, že se mi ten sklep v Josefově taky dvakrát nezamlouval, ale fakt je, že dobrotnivý kníže Václav to sfouknul přesně tak, jak jsem prorokoval.

Tomu jsem tedy sám nevěřil. Říkal jsem si, že kníže Václav je dobrý ještě tak pro školní dítky a vlastenecké zpěvácké soubory, co hřímají svatováclavský chorál a nosí čepice s trikolourou po vzoru tatíčka Masaryka; nic víc se z něho vyždímat nedalo. Avšak každému pod třináct let bylo jasné, že svatý Václav je ve flóru a

upřímně, naivně vyjádřené vyznání víry v jeho pomoc se za dnešních podmínek vždycky bohatě vyplácí.

Na Zemana jsem ale dojem neudělal. Zabručel něco jako, no jo, copak Václav, to je starý dobrák, ale teď už ho nikdo nepotřebuje, tak proč teda nesebere ty své hochy a nezacouvá i s oři a medovinou zase zpátky do Blaniku. Zeman zřejmě neměl náladu prodlévat ve vzpomínkách.

V té chvíli vyšla z koupelny Věruška, na čele ještě kapky vody, a celá, až na jeden prs, zabalená do Standova montgomeráku. Usmála se, sedla si vedle mne a přehodila nohu přes nohu.

"Kdopak je tenhle mladík, Stando? Miláčku, dal bys mi cigaretu?"

Zeman pravil, že jsem jeho bratranec, který ho zachránil od smrti hladem (o tom, že jsem z druhého kolena, se nezmiňl) a Věruška se jala vysvětlovat, že tam, co ona bydlí, nerozváželi uhlí, a tudíž není teplá voda. K tomu jsem neměl co podotknout. Zeman pořád seděl a zíral z okna a Věruška mi dále vysvětlila, že bývala Standovou spolužačkou na fakultě zubního lékařství. To mě umrtvilo. Zubaře nesnáším.

"Já myslím, že budeš advokátem. Nestudovals před válkou práva?"

Zeman jen koukal z okna.

"Jo, broučku, zákony podléhají změnám," řekla Věruška. "A když se změní, můžeš jít se svou celoživotní dřinou do paňous. Kdežto zuby ..."

Věruška se zeptala, jestli bysme si necvakli kapku slivovice. Já že ne. Zeman jí neodpověděl.

Chvilí nikdo neřikal nic. Věruška kouřila a dívala se do stropu. Viděl jsem špičku jejího prsu a poposedl jsem na židli.

"Co si myslíš o bolševicích, ale doopravdy," zeptal jsem se Zemana. "Myslíš, že nejsou tak zlí?"

Odpověděla mi Věruška.

"Hele, Jene," obrátila se na Zemana, "jmenuje se Jan,

žejo? No tak koukej, Jene, tahle strašná válka skončila. A víš, jak začala? Tím, že lidi nenáviděli jeden druhýho ještě dřív, než se vůbec poznali. Nevíme toho o bolševicích dost, abysme mohli říct, jestli jsou dobrý nebo špatný. Dočkejme času, a uvidíme."

Byla blahosklonná jako náš pan řídící, taky se mnou mluvila, jako by mi bylo šest, dala si záležet, aby zřetelně vyslovovala, a za každým slovem dělala dlouhou pauzu. Zatímco kroužky kouře stoupaly ke stropu a růžová bradavka se chvěla.

"Náš táta říká, že Stalin pozabíjel milióny lidí. Je to pravda?"

"No hlavně Němce. Hele, ty, Stando, co je jeho táta zač - nákej fašista?"

"Janův otec je ..."

"Můj táta mívá továrnu. Je fabrikant."

"Moje máma ve fabrice dělala. Dřela jako votrok třicet let a pak umřela na souchotiny, mladej pane. Podle mýho není bolševismus tak zlej. Myslím, že my bysme ho tady potřebovali jako sůl, jestli teda chcete znát můj názor."

"Ale ježišmarjá, to je právě vono, pochop, vo tvůj názor se nikdo nezajímá. Ta celá věc je mnohem složitější než jenom otázka, co je lepší, jestli marxismus nebo kapitalismus. Věruško, prosím tě."

"Promiň. Ale jistě chápeš, že mám pádný důvody ..." dokončila větu posuňkem a Zeman přikývl. Vstala a šla zpátky do koupelny. Standa se posadil na kanape vedle mne.

"Není možný, abysme se v týhle zemi věčně věků s někým prali, protože i kdybysme nakrásně vyhráli, vyčerpáme se k smrti. Tvůj táta chce bojovat proti bolševikům, ale já už jsem utahaněj jako pes a nechce se mi momentálně válčit s nikým. A většina lidí je na tom stejně jako já, jasný?"

Přikývl jsem a vstal.

"Koukej, Jene, co se týče Věrušky. Její máma to

doopravdy neměla lehký."

"Ale v naší fabrice nepracovala, co?"

Zeman zavrtěl hlavou.

"Jenže na tom moc nezáleží."

"Nojo ... Chceš se s ní oženit?"

"Ještě nevím ... Chtěl bych si s tebou zas popovídat, ale bez ní. Slyšel jsem, že Ona brání vlast je pěkněj film. Chceš na to jít?"

"Já už to viděl. Samá rusácká propaganda. Za moc to nestojí."

"Jo? A na něco jinýho bys šel?"

"Co takhle Devět mužů?"

"To je anglickej film, ne?"

"Půjdeš se mnou?"

"Samo. Ve středu v půl šestý? Tak jo, před Adriel."

Vyběhl jsem ven za Džoným Kraunem, který na mě čekal před domem. Ve druhém poschodí jsem se zastavil, abych se trochu sebral a překonal náhlý příval nenávisti vůči Věrušce. Měl jsem erekcí. Stačilo, abych si podrbal manšestráky o stojan na putny uhlířů, a hned jsem se postříkal jako čuně.

Rudá armáda odtáhla počátkem září. Den nato vyšel mému otci Článek v týdeníku lidové strany. Otec byl od léta členem katolické Lidové strany, ale od narození byl protestant. Pod titulkem Jak nás znárodňují popsal do nejmenších podrobností, jak se Textilní závody Dubský, S.r.o., staly majetkem lidu. Líčil v něm znovu a znovu, jak dělníci, kteří pracovali u firmy třicet let a nyní byli vystřídáni mladými stalinisty, propukali v usedavý pláč, libajíce otci ruce a prosíce ho, aby odpustil těm, kdož nevědí, co činí. Drží velitel Okresní bezpečnosti soustavně urážel mou matku. Článek byl doplněn

výstižnými ilustracemi a redakce týdeníku přičlenila zarámovanou úvodní poznámku, v níž se pravilo, že chce-li náš národ spáchat ekonomickou sebevraždu, takto dozajista dojde svého cíle.

V naší partě nikdo článků nečetl, ale každý o něm věděl. Lubomír Snížek mi blahopřál k tomuto "skvělému činu proslulého zastánce demokratických sil". František Vojta mi plivl na kalhoty. Ve škole si mě pan řídící zavolal o desáté do ředitelny a vyptával se mě, zda jsem neviděl nějaké podezřelé vyhlížející chlapy z ministerstva vnitra hlídkovat kolem našeho domu. Byl to muž prozíravý a dovedl hledět do budoucna. Tušil, že z otce se stává hrdina, a hrdinové po sobě obvykle zanechávají vdovy.

Zrzavá paní z papírnickví, kde jsem si koupil dvě tužky, mi přidala poznámkový blok a pravila, že jej mám dát tatínkovi, aby mohl pokračovat v psaní.

Babička v tlustých vlněných rukavicích, kolem jejíhož stánku jsem chodil každý den do školy, mě pohlédla po tváři a obdarovala mě kyselým zeleným jablíčkem. Školník si mě vyčhl z hloučku asi tak padesátí kluků a odvěkl mě za ucho na odlehle místo pod schody. Tam mě zpohlavkoval a prohlásil, že teď snad si už budu pamatovat, že si mám před vchodem do školní budovy zouvat zablácené přezůvky. Předtím celé týdny nepršelo. Přezůvky jsem nenosil.

Pan učitel Štancel objevil v otcově článku zdroj poučení a přečetl nám z něj ve třídě výňatky zároveň s ostrým výpadem Rudého práva, v němž byl otec označen za "českého Rockefellera", což se tatínkovi dost líbilo. Na jiné stránce požadovala skupina hradeckých dělníků neobyčejně uhlazeným slohem, aby byla přezkoumána činnost mého otce za války a aby proti němu byla vznesena obžaloba z kolaborace s nacisty. Pan učitel Štancel byl jemný šedovlasý vychovatel mládeže, uměl číst rusky, německy, francouzsky a polsky a předplácel si čelné pedagogické časopisy.

Štancel to nikdy moc daleko nedotáhl. Díky jeho politické neuvědomělosti mu shora zarazili postup. Po přečtení obou článků nás vyzval, abychom hlouběji sledovali veřejné dění, neboť není pochyby o tom, že žijeme ve veliké době. A nyní si objasníme své názory na protikladná stanoviska, vyjádřená v obou článcích.

Jedině Měkota vytyčil, co z toho pojde, a v zoufalé snaze odvrátit katastrofu, navrhl, aby se diskuse odložila, protože určitě povede k osobním útokům, což je nežádoucí. Štancel prohlásil, že si váží Měkotovy ohleduplnosti, nicméně, odmítneme-li co nejdůkladněji prověřit tyto závažné rozpor, nic nezáskáme.

Vojta se přihlásil, byl vyvolán a debata vypukla. Vojta se vyjádřil, že Štancel použil velmi vhodné slova prověřat, jelikož celá ta věc smrdí reakcionářským lejnem.

Štancelovy námitky, že toto není právě vhodný začátek klidné a soustředěné diskuse, zanikly v pokřiku žákovské milice, což byla organizace mladých proletářů. Jako jeden muž sáhli do kapes, přispědli si na rukávy rudé pásky a s nečekanou bojovností se pustili do zpěvu sovětské hymny příšernou ruštinou. Nikdo jim nebránil. Dokonce i Štancel hleděl laskavě na tuto pevně semknutou skupinu. Tváře jim zářily uvědomělostí.

Jen několik vteřin poté, co dozněly poslední tóny, krčili jsme se, Štancel a já, v koutě pod věšáky, zatímco OV se snažili proklestit cestu ke dveřím. Moc se jim to nedařilo. Milicionáři byli větší a mnohem početnější. V jedné chvíli vylezl Měkota na lavici a úpěnlivě vyzýval obě strany, aby zasedly k poradnímu stolu. S posměšným povykáváním ho milicionáři stáhli dolů a dovršili jeho mírové úsilí tím, že mu roztrhli svetr od límce až po rantl. Příslušníci OV mezitím udržovali se zataatými zuby své pozice, přestože raněných stále přibývalo, jak nasvědčovaly cákance krve na lavicích a sem tam nějaký ten zub na podlaze.

Pak se právě křídlo zhroutilo a Snížek se stáhl k věšákům, ruku na levém oku. Janota vykročil vpřed a

rozmáchl se pěstmi, načež ho Matějka bez milosti skolil. Pohlédl jsem prosebně na Stancu a ten vystoupil z úkrytu. Ale tehdy už práčata ochutnala krve. Už se probojovali k oběti – to jest ke mně – a chystali se zasadit smrtící ránu. Matějka si olízl usmolené koutky, otřel přebytečné sliny a vyrazil.

Pan řidič musel stát ve dveřích hezkou chvíli, než se do věci vložil. Popadl Měkotu za ucho, odvlékl ho do ředitelny a vyzval Snížka a Vojtu, aby ho následovali. My ostatní jsme se vrátili do lavic a začali časovat zvrtná slovesa.

Zajímavé byly následky této příhody. Štancel byl na příští rok přetazen do nižších ročníků. Měkota byl odborně zpracován pohružkou, že půjde do polepšovny – to byl postup, který pan řidič dlouholetým cvikem přivedl k naprosté dokonalosti. Třímaje telefonní sluchátko v pravici, fingoval rozhovor s nápravným zařízením a dobrou půlhodinu probíral všechny tamější hrůzy, aby si oběť tohoto manévru jaksepatří užila. Celá třída zůstala dva týdny po škole. Ani Snížek, ani Vojta nevyfasovali víc než několik mírných výtek, jelikož politická situace ještě nevykristalizovala natolik, aby bylo jasné, odkud vítr povaně. Matějka však byl, jen tak pro jistotu, druhý den jmenován předsedou třídy.

III

První zmínka o tom, že mám strýčka v Americe, padla jednoho dne zničeho nic, když otec četl Lidovou demokracii a povšíml si zprávičky na třetí stránce, která konstatovala, že v Německu poklesly ceny starožitností jako ještě nikdy předtím.

„Tohle by mělo Harryho přilákat do Evropy,” řekl tehdy otec.

Několik dní před příjezdem strýčka Harryho si mě matka vzala stranou, aby mi podala stručný přehled strýcovy minulosti. Jak mluvila, začaly se mi matně vybavovat zkazky, které různí lidé troušili u nás doma. Připadaly mi náramně zábavné, ale nikdy jsem si je nespojoval s žádnou určitou osobou.

A to proto, že strýc Harry Kent nebýval vždycky Harry Kent. Až do roku 1914 se jmenoval Čeněk Kubovský; byl to matčin bratranec z vesnice poblíž Hradce a ve věku šestnácti let ho rodiče kvalitem odlifovali do Ameriky. Harryho otec byl majitelem prosperující kořalny a proslul pálenkou, zvanou Kubovka (90°), kterou destiloval podomácku a recept vzal s sebou do hrobu roku 1930.

Otec strýčka Harryho vysvětloval synův kvapný odjezd tradiční nechuť všech Kubovských sloužit za císaře pána. Bylo však obecně známo, že Harry, kolem něhož se začala